

Література

1. Шевчук Т. А. Особа, яка займається сутенерством та втягненням в заняття проституцією: кримінологічний аспект / Т. А. Шевчук // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 1123-1128.
2. Шульга В. Типові способи вчинення злочинів, пов'язаних із сутенерством або втягненням до зайняття проституцією / В. Шульга // Підприємство, господарство і право. – 2007. – № 7. – С. 157-160.
3. Ієрусалімов І. О. Використання спеціальних знань при розслідуванні сутенерства або втягнення особи в заняття проституцією / І. О. Ієрусалімов, В. В. Шульга // Науковий вісник КНУВС. – 2007. – № 3. – С. 191-199.

УДК 343.985.3(043.2)

Корженівська Т. В., Монастирський Н. М., студенти,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Грекова Л. Ю., асистент

ДЕЯКІ ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБШУКУ

У системі засобів встановлення істини у кримінальному провадженні важливе місце займає обшук – одна із слідчих дій, що зазвичай має невідкладний характер. Своєчасне і повне виявлення та вилучення предметів, документів, відіграє вагомую роль при викритті винного і встановленні істини. Тому проведення обшуку, метою якого й є відшукання і вилучення цих об'єктів, є не тільки правом, але й у певних випадках обов'язком слідчого під час розслідування злочинів.

Проте, проведення обшуку пов'язане з порушенням прав громадян на недоторканність особи, житла тощо і вимагає додержання встановлених законом гарантій. Саме тому, обшук проводять у разі, якщо слідчий має достатні підстави вважати, що зняряддя злочину, речі та цінності, здобуті злочинним шляхом, а також інші предмети і документи, які мають значення для встановлення істини в справі чи забезпечення цивільного позову, знаходяться в певному приміщенні.

Вчені відмічають низьку результативність проведення обшуків порівняно із іншими слідчими (розшуковими) діями через недостатню кількість одержаної під час їх проведення інформації [2, с. 153].

Одним із шляхів подолання цієї тенденції є професійна психологічна підготовка слідчих, які проводять обшук. Через те, що обшук носить конфліктний характер, який визначається як протиріччями цілей сторін, так і втручанням сторонніх осіб у інтимно-особистісну сферу, у світ сімейно-побутових взаємин, подекуди ретельно приховуваних, учасники таких відносин мають володіти психологічними прийомами та навичками [1]. На початковому етапі обшуку важливого значення набуває

встановлення психологічного контакту слідчого і особи обшукуваного, що досягається через взаємне сприймання сторін та обмін як вербальною, так і невербальною (міміка, жести) інформацією. Такий контакт може бути започатковано, наприклад, коли слідчий перед обшуком пропонує віддати розшукувані об'єкти, мотивуючи це тим, що небажано, щоб діти, повернувшись зі школи, спостерігали картину обшуку. Навіть за умови негативної відповіді такий крок може стати підґрунтям до встановлення подальшого контакту. Якщо обшукуваний тримається скуто, самовпевнено чи агресивно, такий стан можна спробувати зняти бесідою про родинні стосунки, роботу, стан здоров'я тощо.

До проблем психологічного характеру, пов'язаних із проведенням обшуку, є ставлення суспільного оточення (сусідів, близьких, знайомих) до обшукуваного як до винуватого за принципом «димі без полум'я не буває», що порушує принцип презумпції невинуватості. У зв'язку із цим слідчому при проведенні обшуку потрібно враховувати цей аспект у стосунках із обшукуваним, свідками, понятими тощо. З метою формування правових знань, мотивів і навичок правової поведінки, поняття принципу презумпції невинуватості варто включити до програми правового виховання в шкільному курсі.

Важливим аспектом роботи із психологічним напруженням під час обшуку є спілкування адвоката з підзахисним, за умови взаємного сприйняття партнерів у спільній діяльності, що засновано на оптимальному поєднанні ціннісних орієнтацій, соціальних установок, інтересів, характерів та інших значущих для міжособистісної взаємодії характеристик.

Особливе значення така сумісність набуває в складних умовах, коли досягнення загальної мети відбувається при дефіциті засобів, часу, простору, кількості учасників.

Обшук, безперечно, є дуже складною ситуацією для обшукуваного, тому участь захисника, а також психологічний контакт між ними значною мірою впливає на уникнення або зменшення конфліктних ситуацій, оскільки вони завжди ускладнюють проведення слідчої дії і не сприяють досягненню нею об'єктивних результатів.

Формальним керівником слідчої дії завжди є слідчий (прокурор), який її проводить і якого закон наділяє відповідними повноваженнями як самостійного владного суб'єкта кримінально-процесуальної діяльності (ст.ст. 40, 36 КПК), проте, неформальне лідерство існує у будь-якій колективній, спільній праці, якою є діяльність учасників кожної слідчої дії. Воно в основному залежить від загального соціального (життєвого) і професійного досвіду, від знань і вмінь особи. Має значення і комунікабельність особи та інші її особисті риси. Цим і має користуватися адвокат, з тим щоб без претензій на лідерство, а навпаки підкреслюючи провідну роль слідчого, все ж таки перейняти ініціативу у визначенні

питань, які потрібно з'ясувати під час проведення слідчої дії, у послідовності їх з'ясування, виборі засобів і прийомів, які будуть для цього використані. Головне, щоб це максимально сприяло захисту підозрюваного [5].

Отже, конфліктний характер обшуку характеризується напруженням для всіх учасників його проведення, є причиною психологічних стресів, а в деяких випадках і психологічних травм для обшукуваного. З метою уникнення зайвих конфліктів, учасникам, як професійним юристам, доцільно проявляти комунікативні, організаційні здібності, показувати високий рівень нормативності поведінки, адже факт проведення обшуку ще не означає винність особи, а психологічні травми залишаються надовго.

Література

1. Юридична психологія: підручник / Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, Л. І. Казміренко [та ін]; заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсєєва. – К.: КНТ, 2007. – 359 с.

2. Коновалова В. О. Юридична психологія: підруч. / В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Право, 2008. – 240 с.

3. Юридична психологія: підруч. / І. Н. Сорокотягін, Д. А. Сорокотягіна. – 3-є вид., перероб. і доп. – М.: Видавництво Юрайт, 2015. – 461 с.

4. 35 неформальних практик у кримінальному судочинстві України / О. А. Банчук, І. О. Дмитрієва, Л. М. Лобойко, З. М. Саїдова. – К.: «Арт-Дизайн». – 48 с.

5. Баулін О. В. Адвокатський іспит: підготовчий курс: навч. посіб. / О. В. Баулін, В. І. Лебідь, П. С. Матвєєв, М. А. Пожидаєва. – 3-тє вид., допов. і перероб. – К.: Алерта, 2016. – 772 с.

УДК 343.98 (043.2)

Кравченко Д. М., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Кочнева А. О., асистент

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Криміналістика в європейських зарубіжних країнах сформувалась у другій половині ХІХ ст. Основоположником криміналістичної науки вважають австрійця Ганса Гросса, який в 1893 р. опублікував своє відоме на весь світ «Керівництво для судових слідчих, чинів загальної і жандармської поліції». Метою його роботи, як говорив Г. Гросс, було створення настільної книги, в якій були б зібрані у зрозумілій для слідчих